

Nacionalni strokovni posvet BEREMO SKUPAJ

Ponedeljek, 10. september 2018

Cankarjev dom v Ljubljani, Štihova dvorana, Prešernova cesta 10

KRATKI POVZETKI PREDSTAVITEV V PROGRAMU

dr. Livija Knaflič: ***Družinska pismenost nekoč in danes***
Bralno društvo Slovenija

Družinska pismenost je skupek dejavnosti, ki potekajo med družinskimi člani in so povezane s pismenostjo. Značilnosti družinskega okolja in raba pismenosti v vsakdanjem življenju pomembno vplivajo na opismenjevanje otrok. Raziskave kažejo, da se raven pismenosti medgeneracijsko prenaša znotraj družine ter da samo majhen delež otrok preseže raven pismenosti svojih staršev.

Družinska pismenost je ena od oblik učenja v družini, ki obstaja tako dolgo kot človeška družba. Vsebine in oblike učenja med družinskimi člani se spreminjajo in prilagajajo razvoju družbe.

Sodobni razvoj računalniških tehnologij ustvarja vedno večje potrebe po različnih vrstah pismenosti. Od tod izvira večji poudarek na razvoju pismenosti na vseh stopnjah izobraževanja, tudi na področju učenja v družini in družinske pismenosti.

mag. Tilka Jamnik: ***Zametki družinskega in medgeneracijskega branja***
Slovenska sekcija IBBY, Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS

V splošnih knjižnicah smo vedno spodbujali starše, naj berejo predšolskim otrokom. Načrtno se je to začelo v letih 1988-1992, ko smo razvili »igralno uro s knjigo«, ki je v branje otrokom vključevala starše in druge vzgojitelje ter tako spodbujala družinsko (medgeneracijsko) branje. Ta sodobna bibliopedagoška oblika, knjižnično-informacijsko pred-opismenjevanje otrok v predbralnem in zgodnjem bralnem obdobju (priročnik *Knjižna vzgoja otrok*, 1994) je vplivala na posodobitev knjižne vzgoje otrok v vrtcih (*Kurikulum za vrtce*, 1999). V drugi polovici 90. let se je kot povezava različnih uspešnih praks pri Bralni znački Slovenije osnovala predšolska bralna značka (prva publikacija *Predšolska bralna značka*, 1998). V *Mednarodnem letu starejših* 1999 smo še posebej vključevali babice in dedke.

dr. Sonja Pečjak: ***Predstavitev predloga Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti***
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

V prispevku bom predstavila predlog *Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti* (NSRBP), ki ga je pripravila delovna skupina v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), sestavljena iz strokovnjakov - predstavnikov fakultet, javnih zavodov in raziskovalnih institucij, iz prakse in različnih ministrstev. Delovna skupina je pregledala in posodobila predlog NSRP iz leta 2007.

Predstavila bom vsebinske poudarke iz NSRBP, ki ima splošni in specifični del. Splošni del vsebuje opredelitev pojma bralne pismenosti, razloge za nastanek NSRBP, vizijo, strateške cilje in temeljna načela strategije. Specifični del pa sestavljajo trije deli: i) **specifični cilji** za posamezna razvojna oz. izobraževalna obdobja (predšolsko obdobje, posamezna triletja v osnovni šoli, srednje šolo, višjo- in visokošolsko izobraževanje in odrasle); ii) pričakovane **ravni pismenosti** v posameznih obdobjih; iii) **udejanjanje NSRBP** (programi, usposabljanje kadrov, mreža izvajalcev, dostopnost do bralnega gradiva in sistemska ureditev).

Kristina Cunović*: ***Spodbujanje pismenosti na Hrvaškem: strategije, projekti in akcije***

*Predavanje bo v hrvaščini, na voljo bo kratek povzetek v slovenščini.

Mestna knjižnica Reka

V zadnjih letih na Hrvaškem knjižničarji na oddelkih za otroke izvajajo številne dejavnosti, s katerimi spodbujajo sodelovanje družin, knjižnic, pediatrov, vzgojiteljev, logopedov in medijev, še posebej v okviru kampanje »*Beri mi!*« - prve nacionalne kampanje za spodbujanje glasnega branja otrokom. Kampanja »*Beri mi!*« se je začela 2. aprila 2013 v sklopu *Evropskega leta glasnega branja*, še vedno traja, in slavi *Mednarodni dan otroških knjig* kot svoj rojstni dan. Med kampanjo »*Beri mi!*« starši lahko dobijo informacije o pomenu branja od rojstva naprej v vseh knjižnicah, zdravstvenih domovih, porodnišnicah, otroških oddelkih bolnišnic, v katerih so razstavljeni plakati in letaki. Organizirano je več kot tisoč dogodkov za promocijo branja, posebej je popularen in širno sprejet *Mednarodni dan darovanja knjig*, 14. februarja, z geslom »*Berem, dam, srečen sem!*«

Na konferenci bo predstavljena kampanja »*Beri mi!*«, *Nacionalna strategija za spodbujanje branja* ter primeri dobre prakse na področju družinske pismenosti.

dr. Ljubica Marjanovič Umek: ***Družinsko branje kot socialni kontekst za razvoj in učenje otrok***

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

V prispevku obravnavamo družinsko ali skupno branje odraslih in otrok kot eno od ključnih dejavnosti v kontekstu družinske pismenosti, ki vključuje še druge aktivnosti, kot so npr. pripovedovanje zgodb, risanje, pisanje, simbolno igro, obiskovanje knjižnice, lutkovnih predstav in tudi bolj ali manj spodbudno simbolno okolje. Skupno branje nas zanima z vidika pogostosti in kakovosti ter starosti, pri kateri so odrasli začeli otroku brati. Podrobneje razložimo, zakaj kakovostno skupno branje imenujemo tudi dialoško oziroma interaktivno

branje, kako se skupno branje namenjeno dojenčku, malčku razlikuje od skupnega branja, ki je namenjeno otroku, kakšno vlogo ima pri skupnem branju izbrana slikanica oziroma knjiga ter zakaj ima skupno branje vrsto pozitivnih učinkov na govor malčkov in otrok (besednjak, pripovedovanje zgodb, metajezikovne zmožnosti), zgodnjo in kasnejšo pismenost, socialno razumevanje, čustveno stabilnost, akademsko uspešnost.

dr. Nataša Potočnik: ***Opolnomočenje vzgojiteljev, učiteljev in strokovnih delavcev za spodbujanje družinske pismenosti****

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

*Povzetek bo objavljen naknadno.

mag. Marjeta Doupona: ***Pomen družinske pismenosti z vidika raziskav bralne pismenosti***
Pedagoški inštitut

Mednarodno primerjalne raziskave znanja kažejo, da je pismenost merjencev močno povezana z izobrazbo njihovih staršev in celo starih staršev ter hkrati z izobrazbo ter številom knjig doma. Dobro pismeni starši imajo torej v povprečju dobro opismenjene otroke. Pri družinski pismenosti gre za odnose med starši in otroki, zato se raziskovalci lahko legitimno vprašamo, ali je družinska pismenost nekaj, kar naj predvsem preučujemo, ali nekaj, kar naj vzpodbujamo. Glede na visoko korelacijo med izobrazbo in pismenostjo bom v prispevku na podlagi izsledkov mednarodno primerjalnih raziskav znanja zagovarjala stališče, da je družinsko pismenost moč povečati predvsem z večjim prevzemanjem odgovornosti šole.

mag. Ester Možina: ***Družinska pismenost in starši iz manj spodbudnega okolja***
Andragoški center Slovenije

Družinsko pismenost bomo obravnavali z zornega kota dosežkov staršev predšolskih in šolajočih se otrok v raziskavi Spretnosti odraslih v Sloveniji 2016 (PIAAC - Program for the International Assessment of Adult Skills). Zanimalo nas je, kakšne so značilnosti staršev predšolskih in šolajočih se otrok iz nespodbudnih okolij, pri čemer smo primerjali skupine staršev z dobrimi bralnimi spretnostmi in skupine staršev s slabimi rezultati pri bralnih spretnostih. Izsledki dosedanjih raziskav PISA 2015 in PIRLS 2016 so pokazali, da otroci iz družin z nizkim socialno ekonomskih statusom, dosegajo praviloma nižje dosežke na merjenjih bralne pismenosti. Če imajo starši nizke spretnosti, je velika verjetnost, da bodo tudi njihovi otroci izkazovali nižje dosežke. Te raziskave niso dale natančnejših podatkov o stanju družinske pismenosti v družinah otrok, ki dosegajo nizke rezultate, saj podrobnejših podatkov o tem ne zbirajo.

Sekundarne analize rezultatov raziskave PIAAC so med drugim pokazale, da je izobrazba staršev tesneje povezana z uspešnostjo kot v večini drugih sodelujočih držav in

gospodarstev. S podrobnejšo analizo podatkov o starših predšolskih in šolajočih se otrok smo pridobili podatke o starših, ki najverjetneje prenašajo vzorec slabega obvladovanja besedilnih spretnosti tudi na svoje otroke. Šolski sistem v Sloveniji razlik v spretnostih in dosežkih, ki izhajajo iz nizkega ekonomskega in kulturnega kapitala, ne kompenzira v želeni meri. Zanima nas, kaj je na področju družinske pismenosti mogoče storiti, da bi se stanje izboljšalo - ustrezno izobraževanje staršev vidimo kot enega ključnih elementov.

mag. Martina Peštaj in Klemen Markovčič: ***RTV Slovenija: gledamo skupaj, poslušamo skupaj, beremo skupaj; Spodbujanje razvoja družinske bralne in medijske pismenosti***
RTV Slovenija

Prebiranje zgodb z otrokom je neprecenljiva dota vsakega otroštva. Branje na glas in poslušanje ustvarjata svojevrstno medčloveško vez. Da bi lahko slišali sočloveka, moramo najprej znati poslušati in slišati sebe, prisluhniti svojim notranjim svetovom in domišljiji. Nacionalni medij ustvarja vez do literature in s tem spodbuja tudi k branju. RTV Slovenija ima na tem področju bogato tradicijo. Predstavili bomo radijsko igro za otroke, najbolj kompleksno zvočno obliko s skoraj 90-letno tradicijo, radijsko oddajo *Lahko noč, otroci*, ki že več kot pol stoletja razvija pripovedovanje pravljic za lahko noč ter raznolike televizijske oddaje, ki različno stare bralce vabijo v čarobni svet knjig. Z dobrimi temelji družinske bralne pismenosti je tlakovna pot tudi medijski pismenosti.

dr. Dragica Haramija: ***Družinska pismenost v otrokovem predšolskem obdobju***
Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta, Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS

Prispevek se naslanja na kulturne in sistemske dejavnike družinske pismenosti, ki širše sodi v področje bralne pismenosti. Pri tem se osredinjamo na porajajočo se pismenost otrok v predšolskem obdobju, in sicer ob upoštevanju vseh področij dejavnosti v predšolski vzgoji in izobraževanju (gibanje, jezik, umetnost, družba, narava, matematika) in razvoja otrok (kognitivni, socialno-emocionalni, estetski, moralno-etični in motivacijski). Družinska pismenost je medgeneracijska dejavnost, ki deluje recipročno, saj se otroci in odrasli skupaj učijo. Pozitiven učinek družinskega branja ne pomeni le napredka na področju razvoja otrokovih jezikovnih kompetenc, temveč je osnova za pridobivanje znanja vseh vpletenih, torej tudi odraslih, na vseh področjih človekovega delovanja.

Maja Lesar in Maja Kenda: ***Family Literacy Works!: projekt družinske pismenosti v Mestni knjižnici Kranj***

Mestna knjižnica Kranj

Family Literacy Works! je mednarodni projekt družinske pismenosti v okviru programa ERASMUS+. Družinska pismenost je večdimenzionalni koncept, ki zajema aktivnosti, povezane s pismenostjo v družini, kot tudi programe, ki spodbujajo k različnim vrstam pismenosti in kulturi učenja. Raziskave in dosedanje prakse so pokazale, da imata domače okolje in družina bistven vpliv pri opismenjevanju in razvoju pismenosti otroka. V slovenskem prostoru je bila v začetku lanskega leta izvedena raziskava programov spodbujanja in izvajanja družinske pismenosti. Iz ugotovitev analize programov družinske pismenosti v Sloveniji in državah partnericah, teoretičnih izhodišč in empirične analize smo oblikovali poklicni model moderatorja družinske pismenosti s kompetenčnim pristopom. Na podlagi temeljnih področij dela moderatorja smo nato načrtovali in izvedli pilotno usposabljanje moderatorjev družinske pismenosti.

Jure Bohinec: ***Družinsko branje: bralni projekt Mestne knjižnice Kranj***

Mestna knjižnica Kranj

Bralni projekt Družinsko branje v Mestni knjižnici Kranj uspešno poteka že peto leto. Snovati smo ga začeli v letu 2013, izvajati pa 7. julija 2014.

V prvih treh sezonah smo ga zasnovali z namenom, da bi k skupnemu branju pritegnili družine z otroki starimi od 2 do 8 let. Ker pa je branje večšina in vseživljenjski proces, smo ga v četrti sezoni razširili še do 15 let. Staršem in starim staršem smo namenili vlogo družinskih bralcev, poslušalcev in sogovornikov. Te veščine so nujne za izvajanje družinske pismenosti, česar del je družinsko branje. Prispevek se bo dotaknil priprav, izvedbe, glavnih ciljev in prenove projekta. Kratka statistika vseh sezon bo pokazala na uspehe in pomanjkljivosti. Prispevek se bo zazrl tudi v prihodnost.

Zdenka Žigon: ***Lavričeva knjižnica Ajdovščina: študijski krožek Beremo v naročju staršev***

Lavričeva knjižnica Ajdovščina

Že od leta 2009 poteka v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini študijski krožek **Beremo v naročju staršev**. Namenjen je staršem na starševskem dopustu. Srečanja se starši udeležijo skupaj z otrokom. Program zajema deset srečanj enkrat tedensko, na katerih starše seznanimo s pojmom družinska pismenost in jim predstavimo, kako z otrokom narediti prve korake v svet pravljič in slikanic, v glasbeni, likovni in gledališki svet. S pomočjo likovne, glasbene in gledališke pedagoginje, logopedinje in družinske terapevtke spoznajo, kako lahko otroku od najnežnejše starosti naprej pomagajo razvijati različne spretnosti, da bo kasneje branje, pisanje in računanje v šoli kar najlažje steklo.

dr. Sabina Fras Popović: **Mariborska knjižnica: Beremo za življenje***
Mariborska knjižnica in Zveza bibliotekarskih društev Slovenije
*Povzetek bo objavljen naknadno.

Vesna Horžen: **Branju prijazne občine**
Združenje splošnih knjižnic

S projektom **Branju prijazna občina** želijo splošne knjižnice v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije in Ministrstvom za kulturo spodbuditi lokalne skupnosti k izvajanju ukrepov za izboljšanje bralne pismenosti, spodbujanje branja in razvoj bralne kulture in k zavedanju, da je branje življenjska vrednota.

Glavni cilji projekta so:

- uveljaviti pozitivno javno podobo branja;
- izboljšati zavest o pomenu branja;
- podpreti razvoj in izvajanje javno dostopnih programov in projektov za spodbujanje branja in pismenosti, ki potekajo na lokalni ravni in so namenjeni različnim ciljnim skupinam;
- spodbujati in koordinirati programe ter projekte promocije branja;
- spodbuditi občine k sprejemanju lokalnih strateških dokumentov za spodbujanje branja in razvoj bralne kulture;
- spodbuditi občine k povzemanju primerov dobrih praks za ustvarjanje učinkovitega družbenega okolja za spodbujanje branja in razvoj bralne kulture;
- spodbuditi sistematično vlaganje v promocijo branja in načrten razvoj bralne kulture na lokalnem nivoju.

Saša Ogrizek: **Ljubljana bere**

Mestna občina Ljubljana (MOL); Mestna uprava, Oddelek za kulturo

Ljubljana bere je projekt, ki ga je MOL začela izvajati leta 2008. Namen projekta je sistematično spodbujati razvijanje bralne kulture pri različnih ciljnih skupinah prebivalstva, zlasti pri otrocih in mladini, hkrati pa z odkupom določenega števila knjig (približno 3500 letno) podpiramo vrhunske slovenske pisatelje in ilustratorje. Prav tako želimo s projektom spodbuditi zavedanje o pomenu posedovanja knjig. V okviru projekta vsak triletnik ob sistematskem zdravstvenem pregledu prejme vrhunsko izvorno slovensko slikanico, prvošolci prejmejo knjigo na prvi šolski dan, od leta 2011 pa tudi četrtošolci ob obisku šolske knjižnice. Za izbor ustreznih knjig objavimo javni razpis, kjer strokovna komisija na podlagi kriterijev izbere knjigo za odkup.

Občina Hrastnik: **Primer Branju prijazne občine**

Predstavitev primera dobre prakse Občine Hrastnik, ki je na javnem natečaju leta 2017 postala prejemnica naziva Branju prijazna občina. Predstavljeno bo delovanje lokalne skupnosti na področju razvoja bralne kulture in krepitev bralne pismenosti, s posebnim poudarkom na predstavitvi bukvarne Zmajeva luknja. Gre za edinstven projekt v Zasavju, ki letos obeležuje že tretjo obletnico delovanja. Sama predstavitev bo podala tudi konkretna odgovora na vprašanja ZAKAJ (se prijaviti na natečaj Branju prijazna občina?) in KAKO (se tega lotiti?).

dr. Zalka Drglin: **Branje za zdravje: ko zdravstveni strokovnjak družini z dojenčkom podari knjigo**

Nacionalni inštitut za javno zdravje

Je mogoče, da je branje pomembno za zdravje? Za zdravje dojenčka in otroka? V okviru projekta MoST, ki poteka v petindvajsetih zdravstvenih domovih po Sloveniji, patronažna medicinska sestra ob enem izmed obiskov družine z novorojenčkom prinese izvirno slovensko kartonko in starše spodbudi, da se z novorojenčkom pogovarjajo, ga pogosto vzamejo v naročje, mu pripovedujejo in berejo. Povabi jih tudi, naj ga vpišejo v knjižnico. Zdravstveni strokovnjaki se tako pridružujejo sporočilom o pomenu pripovedovanja, branja otroku od samega začetka in družinske pismenosti za zdrav otrokov razvoj, krepitev njegovih zmožnosti in zmanjševanje neenakosti; dolgoročni cilj je s tovrstnimi aktivnostmi dopolniti preventivni program za otroke in mladostnike.

Tatjana Knapp: **LAHKO JE BRATI: Razvoj temeljnih usmeritev, metod, didaktičnih gradiv in spremljajočih orodij za lahko branje v Sloveniji**

Zavod RISA, Center za splošno, funkcionalno in kulturno opismenjevanje

Bralna pismenost zahteva pri človeku razvite določene veščine. Vsebuje jezikovno kompetenco. Kadar je človek prikrajšan za bralno kompetenco, potrebuje prilagoditve ali poseben tip gradiva, da bi razumel vsebino. V projektu Zavoda Risa s partnerji LAHKO JE BRATI: Razvoj temeljnih usmeritev, metod, didaktičnih gradiv in spremljajočih orodij za lahko branje v Sloveniji, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska Unija iz Evropskega socialnega sklada, med drugim nastajajo program in kurikul temeljnega usposabljanja govorcev s posebnimi potrebami ter priročnik z orodji za pripravo lahkega branja v slovenskem jeziku.

Glas o lahkem branju pomagajo širiti tudi znani slovenski obrazi-ambasadorji lahkega branja, med njimi Saša Pavček, Gojmir Lešnjak Gojc, Manca Košir in Vlasta Nussdorfer.

Bralni klub Fejstbukerji (Alenka Veler) in Bralni klub na Gimnaziji in srednji kemijski šoli Ruše (Darka Tancer Kajnih): **Predstavitev delovanja bralnih klubov med srednješolci**
Mladinska knjiga Založba in Gimnazija in srednja kemijska šola Ruše

Bralni klub Fejstbukerji je tri leta deloval pod okriljem založbe Mladinska knjiga. Pet mladih je izbiralo leposlovna dela, o katerih so debatirali pred in z občinstvom, pripravljali in vodili so pogovore z avtorji, pisali priporočilne sezname za revijo Pil ter sodelovali na različnih dogodkih povezanih z branjem in knjigami.

V prispevku bo na kratko predstavljenih tudi nekaj najpogostejših načinov dela srednješolskih bralnih klubov po Sloveniji, posebej bralnega kluba na Gimnaziji in srednji kemijski šoli Ruše. Predavateljica bo izpostavila nekaj svojih uspešno izpeljanih izzivov, večjih težav in še neuresničenih zamisli. V predstavitev bodo vključeni tudi trije dijaki, ki bodo izpostavili svoj odnos do priložnega branja in sodelovanja v šolskem bralnem klubu.

Posvet bomo zaključili z vodenim pogovorom o **Nacionalnem mesecu skupnega branja in pomenu vzpostavitve nacionalne mreže za bralno pismenost in bralno kulturo**. Pogovor s predstavniki Javne agencije za knjigo RS, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za kulturo RS in Zveze bibliotekarskih društev Slovenije bo povezovala mag. Savina Zwitter, predsednica Bralnega društva Slovenije.

Celoten posvet umeščamo v Nacionalni mesec skupnega branja, zato bomo vsi udeleženci tudi skupaj brali!